

Radioterapie v době krize COVID-19

(vyjádření výboru SROBF pro pacienty)

Radiační onkologie čelí díky aktuální pandemii kromě běžných infekčních problémů i řadě specifických výzev. Musí totiž vybalancovat doporučení Světové zdravotnické organizace (WHO), která nás instruuje k „zastavení, omezení, kontrole, oddálení a snížení dopadu tohoto viru při každé příležitosti“, a současně zajistit adekvátní radiační léčbu onkologicky nemocných pacientů bez negativního dopadu na její výsledky.

Ze své podstaty je naprostá většina radikální radioterapie frakcionovaná (probíhá ve více sezeních) a může trvat řádově od několika dnů do 8 týdnů. Její přerušení na delší dobu je spojeno v různé míře u různých diagnóz s různým vlivem na léčebné výsledky. Limitované přerušení jsme schopni kompenzovat navýšením dávky či zvýšením počtu ozáření v průběhu jednoho dne. Dlouhodobý výpadek může někdy mít nepříznivý klinický dopad.

Rovněž význam času ve smyslu zahájení léčby se liší v závislosti na typu a rozsahu nádorového onemocnění. Zatímco u vybraných nádorů jako jsou například lokálně pokročilé tumory děložního čípku či hlavy a krku je žádoucí časně zahájení radikální radioterapie, u některých jako jsou například málo rizikové nádory prostaty či karcinomy kůže je možno ozáření odložit i v řádu týdnů či měsíců. Obdobně pooperační radioterapie nádorů hlavy a krku je příkladem vhodnosti časného zahájení, zatímco u málo rizikových tumorů prsu (u starších žen) je možno radioterapii odložit či zcela vynechat.

Indikace se tedy musí individualizovat dle potřeby pacienta na základě posouzení onkologa. V této zatěžkávající zkoušce onkologie i zdravotnictví je však zcela nezbytné toho času omezit radioterapii nenádorových onemocnění k uchování kapacity pro pacienty s nádory.

Pro prevenci nákazy mezi onkologickými pacienty, kteří mají primárně sníženou imunitu díky onemocnění či následky léčby, je žádoucí maximálně omezit pobyt těchto nemocných v nemocnici, jakožto v prostředí zvýšeného rizika nákazy. Jednou z možností je v současné epidemické situaci odložit kontrolní návštěvy po ukončení léčby a maximálně využívat vzdálený kontakt pomocí telefonu.

Pro nemocné i lékaře platí několik základních pravidel:

- je žádoucí u pacientů bez podezření na Covid-19 dokončit již zahájenou radioterapii
- u nových pacientů zvážit míru přínosu ozáření a aplikaci kratších forem radioterapie s vyšší dávkou na frakci (je-li to možné, účinné a bezpečné)
- u pacientů, u nichž se neočekává negativní vliv oddálení zahájení ozáření, radioterapii odložit
- u nemocných po ukončení léčby bez obtíží kontrolní návštěvu odložit o několik týdnů či ji dle potřeby a možností vykonat telefonicky
- u pacientů Covid-19 pozitivních podstupujících ozáření tuto léčbu přerušit
- a zejména zachovat klid a trpělivost, neboť tato situace je zatěžující pro pacienty i personál a nejspíše bude trvat déle než bychom si všichni přáli

doc. MUDr. Martin Doležel, PhD